Tisková zpráva STEM/MARK, kontakt: Zuzana Švalbová, svalbova@stemmark.cz, 737 455 462

V Praze, 14. 8. 2025

Lidé s nižším vzděláním by zpětně chtěli studovat déle

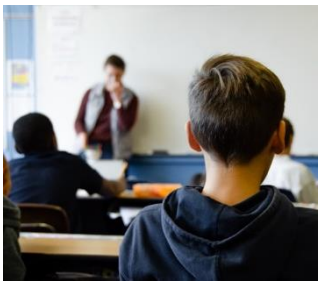

Foto: Taylor Flowe

Výzkumná agentura STEM/MARK zjistila na vzorku o velikosti 790 respondentů, že v české populaci ve věku 30-64 let existuje významná část lidí, kteří by si zpětně vybrali vyšší stupeň studia. U těchto lidí dominuje zájem o vysokoškolské studium. Naopak v podstatě nikdo z oslovených lidí nepovažuje dosažený stupeň za zbytečný nebo příliš vysoký. Nespokojení jsou zejména lidé, kteří při svém vzdělávání nedosáhli ani na maturitu.

Nejvíc lidí má vzdělání bez maturity

Oslovili jsme osoby ve věku 30-64 let (místo celé populace), protože u těchto osob předpokládáme ukončenou přípravu na budoucí povolání. Nejčastější je v této věkové skupině vzdělání bez maturity (38 %) a naopak nejméně lidí (27 %) má vysokoškolské vzdělání (ve shodě s údaji ČSÚ za rok 2024).

Graf 1: Dosažené vzdělání osob ve věku 30-64 let

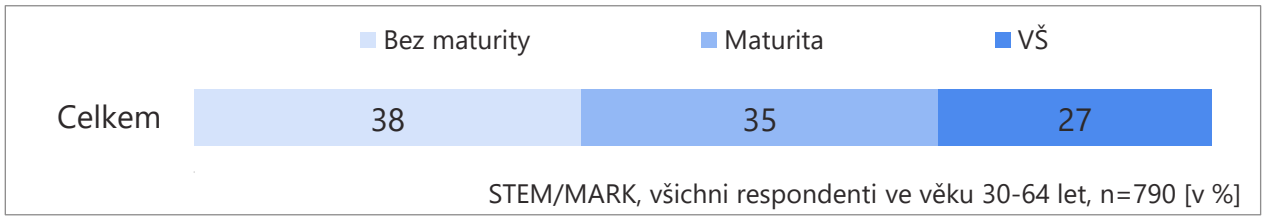

Téměř každý druhý by zpětně vystudoval vyšší stupeň studia

Těchto lidí jsme se zeptali, jaké vzdělání by zvolili nyní, kdyby se měli (a mohli) rozhodovat znova. Zjistili jsme, že celkově by si **41 % lidí zpětně přálo vzdělávat se déle a dosáhnout vyššího stupně studia**, než jaký se jim v rámci jejich přípravy na povolání podařilo získat, a 58 % lidí považuje dosažený stupeň studia za dostatečný (jen 1 % lidí by chtělo studovat kratší dobu).

Graf 2: Zájem o JINÝ stupeň studia

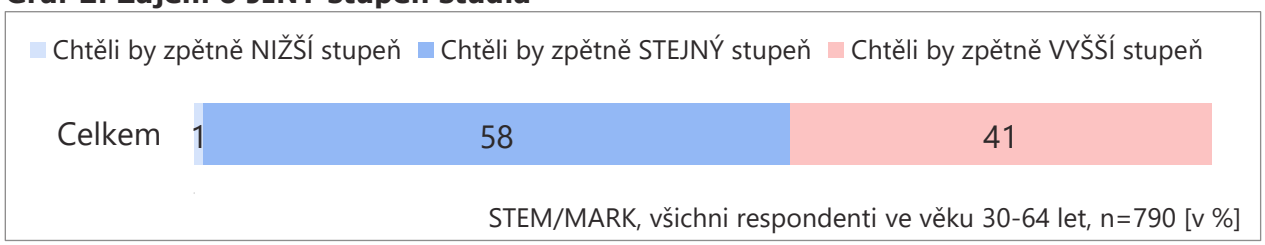

„Důvodem zájmu o vyšší stupeň vzdělání je větší šance na trhu práce, vyšší plat, nižší nezaměstnanost, jiný charakter práce umožňující práci z domova nebo mimo směnný provoz i osobní důvody,“ říká Zuzana Švalbová z agentury STEM/MARK.

Přání změnit stupeň vzdělání se významně liší podle toho, jaké nejvyšší dokončené vzdělání lidé mají. U lidí se vzděláním bez maturity by si zpětně přálo 61 % dosáhnout vyššího vzdělání – konkrétně 47 % lidí by zpětně chtělo mít maturitu a 13 % lidí by si přálo zpětně získat vysokoškolský diplom. U lidí s maturitou by 52 % lidí stálo o vysokoškolský diplom.

Opačně tedy můžeme říct, že jen 39 % lidí se vzděláním bez maturity je spokojených se svým stupněm studia a nechtěli by ho zpětně zvýšit. U lidí s maturitou je spokojených 47 % (a 1 % považuje maturitu za zbytečnou). U lidí s vysokoškolským vzděláním je 97 % spokojených s dosaženým stupněm a jen 3 % považují vysokoškolské studium za zbytečné a zpětně by se spokojili s maturitou. **Můžeme tedy říct, že lidé s vyšším vzděláním v podstatě nikdy nelitují let věnovaných studiu, a naopak lidé s nižším vzděláním by zpětně studovali déle, aby dosáhli vyššího stupně vzdělání.**

Graf 3: Zájem o konkrétní stupeň studia podle nejvyššího dosaženého vzdělání

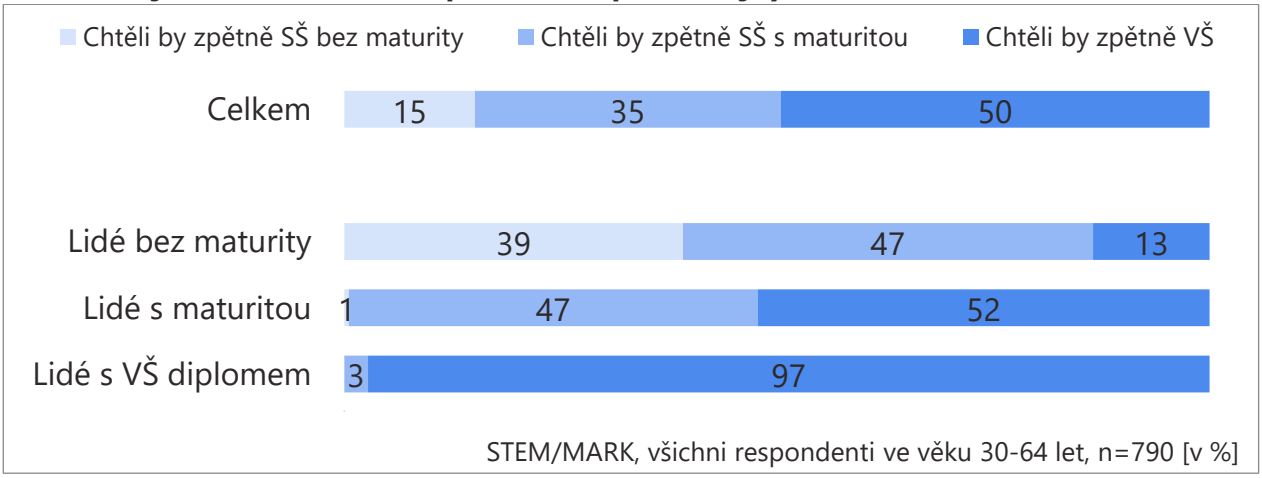

Proč není vysokoškolské vzdělání dostupnější?

O vysokoškolské vzdělání by tedy mělo zájem 50 % lidí, ale reálně ho dosáhlo jen 27 %. A naopak o vzdělání bez maturity by mělo zpětně zájem jen 15 %, ale reálně na tomto stupni „uvízlo“ 38 % lidí.

„Neuspokojený zájem o vysokoškolský diplom odráží i systémový problém dvojkolejnosti našeho vzdělávacího systému, kdy se děti v 15 letech volbou střední školy rozhodují o možnosti studovat či nestudovat vysokou školu na rozdíl od praxe západoevropských zemí, kde převažuje všeobecné středoškolské vzdělávání a víceméně otevřená cesta k terciárnímu vzdělání pro všechny,“ říká Zuzana Švalbová z agentury STEM/MARK.

„Zvlášť v dnešní době, kdy je ostrá konkurence v přijímacím řízení na kvalitní střední a vysoké školy, je důležité mluvit o tom, že lidé mají zájem o vyšší vzdělání, tedy o střední školy s maturitou, ze kterých je reálné přejít na vysokou školu – reálné v tom smyslu, že tomu odpovídá učební plán i úroveň těchto škol. Tento zájem mají lidé v mnohem větší míře, než

jim stávající systém umožňuje. A pokud takovou šanci nedostanou ve studentském věku, těžko ji pak dohánějí, protože zapojení do dalšího vzdělávání je u nás velmi nízké,“ upozorňuje Zuzana Švalbová z agentury STEM/MARK.

Vyšší vzdělání vede k častěji k úspěchu v pracovním životě

Můžeme říct, že většina lidí považuje svůj pracovní život za úspěšný a přibližně pětina lidí ho naopak považuje za neúspěšný. **K úspěchu v práci vede spolehlivěji vyšší vzdělání – lidé s vysokou školou nebo maturitou jsou pracovně úspěšnější než lidé bez maturity** (hodnocení „rozhodně úspěšný“ silně závisí na dosaženém vzdělání). Úspěch v práci souvisí s příjmem (za nímž je opět skrytý vliv vzdělání) – lidé s vyšším příjmem se častěji považují za pracovně úspěšné a lidé s nízkým příjmem za pracovně neúspěšné. A dále muži hodnotí svůj pracovní život jako úspěšný častěji než ženy.

Graf 4: Hodnocení pracovního života podle vzdělání

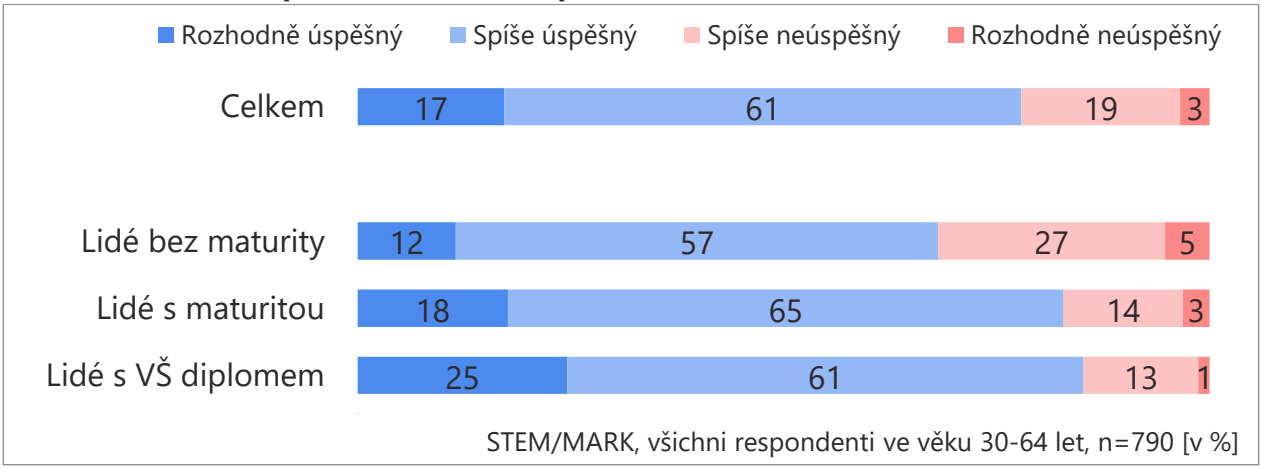

Co by se mělo dostat ke studentům?

„Informace o tom, že lidé, kteří vystudovali vysokou školu, nelitují let strávených studiem a ve vysoké míře hodnotí svůj pracovní život jako úspěšný, by se měla dostat k mladým lidem, kteří se o své studijní budoucnosti teprve rozhodují a zvažují, zda vysokou školu studovat či nikoli,“ říká Zuzana Švalbová z agentury STEM/MARK.

Kulháme v mezinárodním srovnání

Mladí lidé dnes v Česku studují na vysokých školách ve větší míře než jejich rodiče (nemluvě o prarodičích, kterým bránily politické důvody i omezená nabídka vysokých škol). Přesto je u nás podíl mladých, kteří dokončí vysokoškolský stupeň, jedním z nejnižších v Evropě.

Graf 5: Podíl osob, které dokončili vysokou školu, ze všech osob ve věku 25-34 let

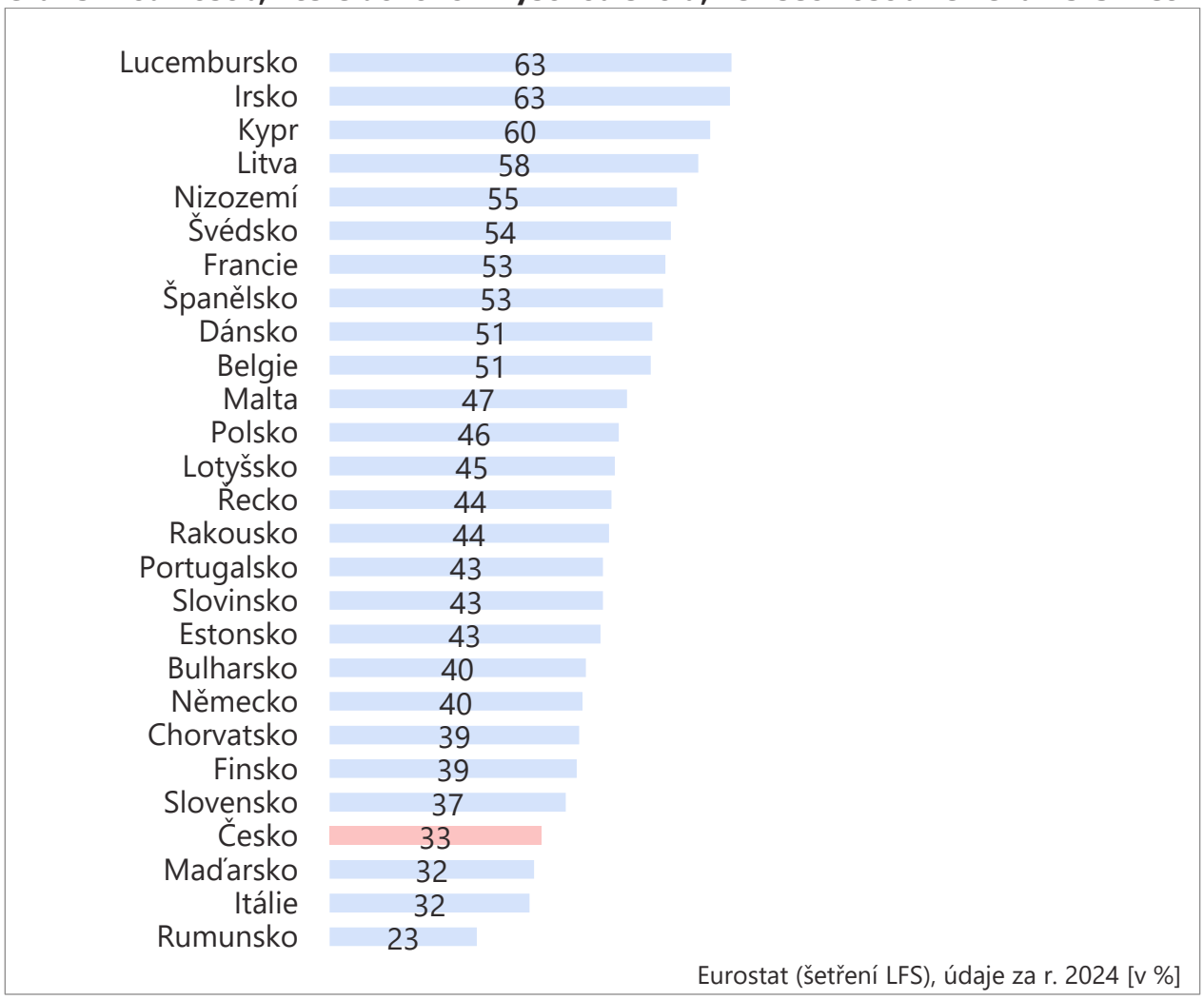

*Výzkumu agentury STEM/MARK uskutečněného prostřednictvím online dotazování na panelu National Sample se zúčastnilo **790 osob reprezentujících internetovou populaci ve věku 30-64 let** proporčně podle pohlaví, věku, vzdělání, kraje a velikosti obce bydliště. Šetření probíhalo v červnu a červenci 2025. Data byla vážena.*

Odkaz: https://stemmark.cz/lide-s-nizsim-vzdelanim-by-zpetne-chteli-studovat-dele